Broedende Rode Wouwen *Milvus milvus* in Nederland in 2018

Stef van Rijn, Arend J. van Dijk & Mark Zekhuis

In 2018 werden in Nederland 13 nesten van Rode Wouwen *Milvus milvus* gevonden, waarvan er 10 succesvol jongen grootbrachten. De toename van het aantal nesten sinds 2015 vlakte daarmee af in 2018, maar het aantal succesvolle nesten en het broedsucces was groter in vergelijking met 2015-17.

Methode

Voor dit overzicht zijn alle bekende gevallen van broedparen en nesten van Rode Wouwen in Nederland in 2018 op een rij gezet en vergeleken met aantallen en broedsucces in 2015-17 (op basis van Van Dijk 2018-19; Leemreise 2015, van Rijn & Voskamp 2018, van Rijn 2018, Schulein 2015, Smeets 2018, Teunissen & van Manen 2014, Teunissen 2015, Waardenburg 2015, Westerhof 2016, Zekhuis 2017, Zekhuis & van Rijn 2019). Naast de gedocumenteerde gevallen is informatie afkomstig van een veelheid van waarnemers (zie dankwoord).
Er werden zoveel mogelijk nesten beklommen voor onderzoek (vaststellen mislukkingoorzaak, ringwerk, biometrie nestjongen, prooiresten). Leeftijd van de jongen is berekend op basis van de vleugellengte (op basis van eigen metingen aan de groei van nestjonge Rode Wouwen) of geschat aan de hand van ontwikkeling van het verenkleed. Op basis van de leeftijd van de jongen is het legbegin gereconstrueerd, waarbij is uitgegaan van een broedduur van 35 dagen tussen leggen van het eerste ei en uitkomen van het eerste jong (Glutz von Blotzheim *et al.* 1989).

Resultaten

Aantallen en verspreiding
In 2018 werden 15 territoria vastgesteld, waarvan er één net aan de Duitse zijde van de landsgrens nestelde. Van de 14 territoria binnen Nederland werden 13 nesten gevonden. Van een paar (met 3 jongen) kon het nest niet worden getraceerd (Tabel 1). In Drenthe werden twee nieuwe nestlocaties geregistreerd, naast het nest dat in 2017 al in gebruik was. In de rest van het land werd nauwelijks of geen toename waargenomen. In Overijssel werden vier nestlocaties vastgesteld, waarvan drie in de omgeving waar in recente jaren ook was gebroed. In Gelderland was sprake van drie nesten (en één net aan de Duitse zijde van de landsgrens), twee in de omgeving waar recent ook werd gebroed en één op een nieuwe locatie. In Noord-Brabant was een nest bezet waar in 2017 ook al gebroed was en in Limburg was sprake van een nest op een locatie waar eerder was gebroed en van twee nieuwe locaties (bij één ervan het nest niet gevonden). Van totaal 13 nesten waren er twee waarop het jaar ervoor ook was gebroed (Wilhelminaoord en Chaam), zes waar in eerdere jaren in de nabijheid was genesteld

maar waarbij een ander nest in gebruik was, en lagen er vijf op locaties waar in de periode 2008-17 geen gevestigde paren waren gelokaliseerd (Tabel 1). Opmerkelijk genoeg werden geen nesten gevonden in de ZO-Achterhoek (behalve één net aan de Duitse zijde), terwijl dat in de periode 2010-17 jaarlijks het geval was (van Rijn 2018).

Tabel 1. Broedlocaties, nestboomsoort, aantal uitgevlogen jongen en legbegin per paar van Rode Wouwen in Nederland in 2018. * idem nest 2017, vetgedrukt nestlocaties in omgeving waar in 2008-17 geen nest werd gevonden. *Breeding sites, nesting tree, number of fledglings and start of laying of Red Kite pairs in The Netherlands in 2018. * = same nest as in 2017, in bold sites where no nest was located in 2008-17.*

Regio	Gebied	Nestboom	jongen	Legdatum	Opmerkingen
Region	*Site*	*Nesting tree*	*Chicks*	*Lay date*	*Remarks*
Drenthe	Wilhelminaoord*	*L. kaempferi*	3	3 april	idem nest 2017, jongen geringd
	De Wijk	*Q. robur*	3	4 april	nieuw gevonden, jongen geringd
	Zuidwolde	*P. sylvestris*	3	6 april	nieuw gevonden, jongen geringd
Overijssel	Junne en Eerde	*Q. robur*	3	?	nieuw gevonden, uitgevlogen jongen geteld
	Vasse	*Q. robur*	0	-	nieuw gebouwd, niet broedend waargenomen
	Saasveld	*Populus* sp.	0	?	nieuw gebouwd, 11 juni broedt (2-legsel), kort daarna verlaten
	Deventer	*P. menziesii*	3	9 april	nieuw nest, jongen geringd
Gelderland	Veluwe	*P. menziesii*	≥1	?	nieuw nest, niet gecontroleerd
	Gorssel	*P. sylvestris*	2	20 april	nieuw nest, jongen geringd
	Zutphen	*Q. robur*	2	28 april	oud buizerdnest, jongen geringd
	Dinxperlo	*L. kaempferi*	3	9 april	nieuw nest, 40 m van grens in Duitsland
N-Brabant	Chaam*	*Q. robur*	2	c. 10 april	idem nest 2017, legdatum geschat o.b.v. veerkenmerken
Limburg	Susteren	*Populus* sp.	0	?	nieuw nest, 6 juni broedend, 26 juni leeg en verlaten
	Weert	*?*	3	?	nest niet gevonden, op 21 juli drie vliegvlugge jongen samen in boom
	Zuid-Limburg	*B. pendula*	2	27 maart	nieuw nest, jongen geringd

Broedtiming

Acht broedparen legden het eerste ei tussen 27 maart en 28 april, gemiddeld 9 april (n=8 paren). De paren in Drenthe, Overijssel en Zuid-Limburg begonnen vroeg, tussen 27 maart en 9 april, gemiddeld 2 april (n=5 paren). De paren in de Westelijke Graafschap startten daarmee vergeleken erg laat, op 20 respectievelijk 28 april (Tabel 1). Vroeg gestarte broedsels leverden meer jongen op dan late.

Broedsucces

Van de 10 succesvolle nesten uit 2018 vlogen 26 jongen uit, waarvan er 18 werden geringd. Daarnaast vlogen 3 jongen net over de landgrens (in Duitsland) uit, en minimaal 1 jong op de Veluwe waarvan het nest niet werd gecontroleerd. Alle succesvolle paren in Drenthe en Overijssel telden 3 jongen. In de andere delen van het land vlogen in de meeste gevallen 2 jongen uit (Tabel 1). Het broedsucces was daarmee erg groot in vergelijking met voorafgaande jaren (Tabel 2). Nesten die niet succesvol waren

betroffen gevallen in Overijssel (1x niet-broedend, 1x mislukt in eifase) en Limburg (1x mislukt in eifase) (Tabel 1). Bij de mislukte gevallen werden geen sporen aangetroffen die zicht gaven op de oorzaak van mislukken.

Foto 1. Drie jonge Rode Wouwen op nest in Japanse lariks, ZO-Achterhoek, net over de Duitse grens, 7 juli 2018 (Foto: Gejo Wassink). *Three young Red Kites on nest in Japanese larch just across the border of the southeastern Achterhoek in Germany, 7 June 2018.*

Discussie

Broedgevallen

Na een veelbelovende toename van het aantal broedgevallen tussen 2015 en 2017 (van Rijn 2018) nam het aantal broedparen in 2018 niet verder toe. Het aantal paren dat jongen grootbracht was echter wel fors groter dan in de afgelopen seizoenen (Tabel 2). Opmerkelijk genoeg verspreidden de broedparen zich slechts mondjesmaat in de grensregio's. Dat waren de plekken waar juist in de jaren zeventig en tachtig werd gebroed, in het bijzonder Twente en Limburg. Het uitblijven van nieuwe broedgevallen in de ZO-Achterhoek wordt mogelijk verklaard door gebruik van gif aan de Duitse zijde van de grens (mond. mededeling P. Leemreise, H. Wessels). Hier zijn gevallen bekend van vergiftigde Rode Wouwen uit de broedseizoenen van recente jaren. De meerdere gevallen met onder verdachte omstandigheden gestorven broedvogels met jongen zijn daar tevens een aanwijzing voor (van Rijn 2018).

Broedbiologie
Het broedsucces in 2018, met 1.9 jongen per broedgeval en 2.6 jongen per geslaagd broedgeval was uitzonderlijk hoog in vergelijking met recente jaren 2015-17 (Tabel 2). Het broedsucces bereikte daarmee een orde van grootte die vergelijkbaar is met die in de Oost-Belgische bronpopulatie (van Rijn & Voskamp niet gepubliceerd). De paren uit 2018 begonnen gemiddeld op 9 april. Dat is vroeg in vergelijking met het gemiddelde legbegin van 20 april van de Nederlandse broedgevallen in de periode 2008-17 (van Rijn 2018).

Tabel 2. Broedsucces van Rode Wouwen in Nederland 2015-18. *Breeding success of Red Kites in The Netherlands in 2015-18.*

Jaar *Year*	2015	2016	2017	2018
Geslaagde broedgevallen *Successful attempts*	5	3	9	11
Mislukte broedgevallen *Failed attempts*	4	2	3	2
Nesten niet-broedend *Non-breeding (nest)*	0	4	2	1
Broedparen *Breeding pairs*	9	9	14	14
Nesten 0 jong *Nests 0 chicks*	4	2	3	3
Nesten 1 jong *Nests 1 chick*	2	3	3	0
Nesten 2 jongen *Nests 2 chicks*	3	0	3	4
Nesten 3 jongen *Nests 3 chicks*	0	0	1	6
Nesten n=? jongen *Nests n=? chicks*	0	0	0	1
Jongen/broedpoging Y*oung/breeding attempt*	0.9	0.6	1.0	1.9
Jongen/geslaagd nest *Young/successful nest*	1,6	1.0	1.3	2.6

Dank
Alle waarnemers van de gevallen in 2018 worden bedankt voor het delen van de informatie. Dat waren Derk van der Helden, Emmy Hollema en Harry Talen (Drenthe), Jan Nijmeijer, Geert de Lange en Sem Jongeling (Overijssel), Jos Besseling, Jitty Hakkert, Henk Jan Hof, Hans van Hoorn, Paul Klaassen, Ger Verwoerd, Gejo Wassink, Warner Jan de Wilde (Gelderland), Huub Don, John Frijters (Noord-Brabant) en Jan Smeets en Ralph Thijssen (Limburg). Het klimmen naar nesten werd uitgevoerd door Paul Voskamp (nest Zuid-Limburg) en Warner Jan de Wilde (alle overige gecontroleerde nesten).

Summary

Rijn S. van 2019. Red Kites *Milvus milvus* breeding in The Netherlands in 2018. De Takkeling 27: 54-58.
In 2018, 14 breeding pairs of Red Kites were located in The Netherlands, of which 13 nests were found. Of these 14 pairs, 11 were successful, 2 pairs failed and 1 pair did not commence breeding. Number of chicks per pair was: 3x 0, 4x 2 and 6x 3, *i.e.* 1.9 fledglings per pair and 2.6 fledglings per successful pair. Start of laying ranged from 27 March through 28 April, and averaged 9 April. Early starters were more successful than later ones.

Literatuur

Dijk A.J. van 2018 Succesvol broedgeval van de Rode Wouw *Milvus milvus* in Drenthe. De Takkeling 26: 114-128.

Dijk A.J. van 2019. Broedende Rode Wouwen in Drenthe in 2018. De Takkeling 27: in prep.

Glutz von Blotzheim U., K. Bauer & E. Bezzel 1989. Handbuch der Vögel Mitteleuropas, Band 4 (2. Auflage). AULA, Wiesbaden.

Leemreise P. 2015. De Rode Wouw als broedvogel in de Achterhoek. De Leunink 42: 79-92.

Rijn S. van & Voskamp P. 2018. Rode Wouwen *Milvus milvus* in het Zuid-Limburgse Heuvelland in 2014-2017. De Takkeling 26: 62-68.

Rijn S. van 2018. Broedende Rode Wouwen in Nederland in 1976-2017. Limosa 91: 3-15.

Schulein F. 2015. Mislukt broedgeval van Rode Wouw *Milvus milvus* in centraal Noord-Brabant in 2014. De Takkeling 23: 73-75.

Smeets J. 2018. Rode- en Zwarte Wouwen als broedvogel in het IJzerenbos. De Heemklank 41(3): 32-36.

Teunissen F. & W. van Manen 2014. Succesvol broedgeval van Rode Wouw *Milvus milvus* in Salland in 2014. De Takkeling 22: 208-213.

Teunissen B. 2015. Rode Wouw in het Korenburgerveen 2015. De Leunink 42: 26-28.

Waardenburg P. 2016. Mislukt en geslaagd broedgeval van de Rode Wouw (*Milvus milvus*) in Oost-Twente in 2016. Ficedula 45: 18-23.

Westerhof R. 2015. Succesvol broedgeval van de Rode Wouw in Oud Ootmarsum in 2015. Vogels in Overijssel 14: 28-36.

Zekhuis M. 2017. Waarnemingen aan een broedgeval van Rode Wouwen bij Deventer in 2017. Vogels in Overijssel 16: 13-23.

Zekhuis, M. & van Rijn S. 2019. Rode Wouwen in Overijssel in 1976-2018. De Takkeling 27: in prep.

Adressen:
SvR, Ida Gerhardtsingel 65, NL-7207 CK Zutphen, stefvanrijn@live.nl
AvD, Anserweg 8, NL-7975 PB Uffelte
MZ, Wildbaan 2, NL-8124 PE Wesepe